

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi perintö- ja lahjaverolain
55 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan perintö- ja lahjaverolakia muutettavaksi siten, että maatilain, muun yrityksen tai näiden osan lahjanluonteisissa luovutuksissa jätetään lahjaveron maksuunpanematta, jos kauppahinta on enemmän kuin 50 prosenttia käyvästä arvosta.

Esitys liittyy vuoden 1995 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Esitys liittyy Suomen maa- ja elintarviketalouden sopeuttamiseen Euroopan unionin jäsenyyteen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995, jos Suomi liittyy Euroopan unionin jäseneksi.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Perintö- ja lahjaverolain (378/40) mukaan varat arvostetaan käyvän arvon mukaan. Jos sovittu vastike on enintään kolme neljännestä käyvästä hinnasta, katsotaan käyvän hinnan ja vastikkeen välinen ero lahjaksi.

Maatilan ja muun yrityksen sukupolvenvaihdostilanteissa perintö- ja lahjaverosta voidaan tietyin edellytyksin jättää osa maksuunpanematta. Edellytyksenä huojennuksen saamiselle on, että verovelvollinen jatkaa perintönä tai lahjana saaduilla varoilla maatalouden tai maa- ja metsätalouden harjoittamista tai muuta yritystoimintaa perintönä tai lahjana saadulla maatilalla tai näin saadussa yrityksessä ja että maatilasta tai muusta yrityksestä määrätyn perintö- tai lahjaveron suhteellinen osa koko verosta on suurempi kuin 5 000 markkaa.

Huojennettavan määrän laskemista varten maatalouteen kuuluvat varat tulee arvostaa sekä käypään arvoon että verotusarvoon ja näitä arvoja verrataan toisiinsa. Jos käyvän arvon mukaan laskettu vero on enintään 5 000 markkaa, koko määrä maksuunpannaan. Jos

määrä ylittää 5 000 markkaa, maksuunpanematta jätetään käyvän arvon ja verotusarvon mukaan laskettujen verojen erotus eli maksuunpannaan verotusarvoa vastaava vero, kuitenkin vähintään 5 000 markkaa. Jos verotusarvo ylittää käyvän arvon, veronhuojennusta ei myönnetä. Jos kysymyksessä on lahjanluonteinen kauppa, otetaan huojennusmäärää laskettaessa verotusarvosta huomioon kauppaan sisältyvää lahjaa vastaava osuus.

Veron maksuaikaa voidaan myös pidentää, jos veron määrä on vähintään 10 000 markkaa. Vero kannetaan yhtä suurina, vähintään 5 000 markan suuruisina erinä enintään viiden vuoden aikana. Pidennetyltä maksuajalta ei peritä korkoa.

Kunnallisverotuksessa on veronalaista tuloa niin sanotusta sivuperinnöstä ja -lahjasta eli muulta kuin suoraan ylenevää tai alenevaa polvea olevalta sukulaiselta tullut perintö, lahja tai testamentti. Säännöksiä muutettiin vuoden 1994 alusta voimaan tulleella lailla (1502/93) siten, että sivuperinnöstä ja -lahjasta ei ole suoritettava kunnallisveroa silloin, kun perinnöstä tai lahjasta menevästä perintö- tai lahja-

verosta on jätetty osa maksuunpanematta tai veron osan maksuaikaa on pidennetty. Verosta vapautuminen koskee tapauksia, joissa maatila tai yritys myydään lahjanluonteisella kaupalla perilliselle ja tämän puolisolle. Aikaisemmin puoliso joutui maksamaan kunnallisverotuksensa tuloveroa saamastaan lahjasta.

Perintökaaren 25 luvun säännöksillä (637/82) säädetään maatilán arvosta niissä tapauksissa, joissa perinnönjakotilanteissa ei päästä yksimielisyyteen maatilán arvosta. Maatilán arvona on pidettävä tulo- ja varallisuusverotuksessa käytettyä arvoa kerrottuna 1,2:lla, kun maatalousmaan verotusarvo on laskettu mukaan 3,75-kertaisena. Säännöksen tavoitteena oli perheviljelmien toimeentulomahdollisuuksien turvaaminen, ja se on merkinnyt maatalouselinkeinoja jatkamaan ryhtyvän aseman vahvistamista ja muiden perillisten oikeuksien rajoittamista. Maaseutuelinkeinolain (1295/90) mukaan myönnettävien tukien päämääränä on ollut kohdistaa tuki sellaisille mautiloille, jotka on hankittu niiden tuotannollista arvoa vastaavasta hinnasta. Järjestelyillä on pystytty alentamaan mautiloista sukupolvenvaihdostilanteissa suoritettua kauppahintaa. Tämä puolestaan on johtanut siihen, että tilakaupoissa kauppahinta useissa tapauksissa on alempi kuin kolme neljänneistä tilán käyvästä arvosta ja johtaa lahjaveron maksuunpanoon. Veron määrää alentaa kuitenkin sukupolvenvaihdostapauksissa myönnettävä huojennus.

2. Esityksen tavoitteet ja ehdotettu muutos

Valtioneuvosto teki 27 päivänä toukokuuta 1994 periaatepäätöksen Suomen maa- ja elintarviketalouden sekä alue- ja rakennepolitiikan sopeuttamisesta EU-jäsenyyteen. Periaatepäätöksen mukaan perintö- ja lahjaverotusta muutetaan siten, että mautilojen tavanomaiset sukupolvenvaihdoskaupat voidaan toteuttaa siten, että tilanpidon jatkajan asema parantuisi nykytilanteeseen verrattuna.

Maatalouselinkeinoja jatkavien on ollut usein vaikea ymmärtää, miksi maataloushallinnossa arvioitua kauppahintaa ei ole pidetty verotuksessa riittävänä. On myös esitetty, että verotusta koskevat säännökset ovat ristiriidassa kauppahintojen alentamiseen tähtäävien pyrkimysten kanssa.

Sukupolvenvaihdostilanteissa perintö- ja lah-

javerotuksessa sovellettavat säännökset olisi kuitenkin voitava liittää muuhun perintö- ja lahjaverotukseen. Verotuksen yleisten tasavertaisuusperiaatteiden johdosta samoja arvostusperusteita tulisi käyttää kaikkeen varallisuuteen. Kun samaan pesään yleensä kuuluu muitakin kuin toimintaa jatkamaan ryhtyviä perillisiä, ei olisi oikeudenmukaista, että jatkajan ja muiden perillisten varojen arvotuksessa sovellettaisiin erilaisia perusteita. Arvostamiseen liittyvät ongelmat johtuvat osaksi myös siitä, että luotettavia vertailutietoja mautilojen käyvän hinnan määrittämiseen ei aina ole olemassa. Vertailutietoina käytetään yleensä vieraiden välisiä tilakauppoja ja lisäaluekauppoja, kun taas sukulaisten välisissä luovutuksissa hinta pyritään usein sopimaan käypää hintaa alhaisemmaksi. Tämä merkitsee käyvän arvon ja kauppahinnan eron kasvua ja johtaa lahjaveron määräämiseen. Verotuksessa ei kuitenkaan ole mahdollista suoraan tukeutua toisten viranomaisten suorittamaan arviointiin. Sen sijaan veroviranomaisten arviointia saattaisi helpottaa, jos olisi saatavana nykyistä parempaa tietoa mautilahallinnossa käytetyistä arvoista ja noudatetuista arvostusperusteista.

Edellä esitetyistä verotuksessa yleisesti noudatetuista periaatteista johtuu, että mautilojen lahjanluonteisissa kaupoissa syntyviä lahjaveroseuraamuksia ei asiaa koskevissa selvityksissä ole katsottu mahdolliseksi poistaa kytkemällä arvostus maataloushallinnossa käytettyihin arvoihin. Lahjanluonteisia kauppoja koskeva huojennus voidaan toteuttaa siten, että mautilaan tai muuhun yritykseen kohdistuva vero jätetään kokonaan maksuunpanematta, jos vastike ylittää tietyn määräosuuden varallisuuden käyvästä arvosta. Kun veronalaisen lahjan katsotaan syntyvän silloin, kun vastike on enintään 3/4 käyvästä arvosta, määräosuuden on oltava tätä alhaisempi. Jotta jatkajan asema lahjanluonteisissa kaupoissa parantuisi nykyisestä, ehdotetaan perintö- ja lahjaverolain 55 §:ään lisättäväksi säännös, jonka mukaan lahjaveron jätetään maksuunpanematta, jos vastike on enemmän kuin 50 prosenttia käyvästä arvosta. Huojennus myönnettäisiin sekä mautilan että muun yrityksen tai niiden osan lahjanluonteisissa luovutuksissa sukupolvenvaihdostilanteissa.

3. Esityksen vaikutus

Lahjanluonteisista luovutuksista tulee suori-

tettavaksi lahjaveroa lähes yksinomaan maatalojen sukupolvenvaihdoksissa. Muut yritykset eivät juuri siirry perintönä tai lahjana. Perintö- ja lahjaveroa maksuunpannaan runsas miljardi markkaa vuodessa. Lain nojalla jätetään maksuunpanematta vajaa 50 miljoonaa markkaa ja veronmaksun lykkäystä myönnetään noin 30 miljoonaa markkaa vuodessa.

Valtio panostaa maatalouden sukupolvenvaihdoksiin valtion lainojen, korkotukilainojen, avustusten ja eläkejärjestelyjen muodossa. Lahjaveron määrä ei ole jatkajalle merkittävä menoerä suhteessa sisärosuuksien lunastamisesta johtuviin kustannuksiin. Lahjaveron merkitys toiminnan jatkuvuuden kannalta ei näin ollen ole käytännössä kovinkaan huomattava.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Valtiovarainministeriön asettama sukupolvenvaihdosten perintö- ja lahjaverotyöryhmä ehdotti muistiossaan (Valtiova-

rainministeriön työryhmämuistioita 1993:4) varsinaisten huojennussäännösten lisäksi erityissäännöstä lahjanluonteisten kauppojen lahjaveroseuraamusten rajoittamiseksi. Sen ehdotuksen mukaan lahjaveron olisi jätetty maksuunpanematta, jos vastike on enemmän kuin 60 prosenttia käyvästä arvosta. Muistiosta pyydettyissä lausunnoissa eräät lausunnonantajat pitivät lahjanluonteisia kauppoja koskevaa säännöstä perusteltuna ja toteuttamiskelpoisena, vaikka eivät kannattaneet työryhmän muita ehdotuksia.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995, jos Suomesta silloin tulee Euroopan unionin jäsen. Säännöksiä sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen tapahtuneisiin luovutuksiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

perintö- ja lahjaverolain 55 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 12 päivänä heinäkuuta 1940 annetun perintö- ja lahjaverolain (378/40) 55 §, sellaisena kuin se on 29 päivänä huhtikuuta 1994 annetussa laissa (318/94), seuraavasti:

55 §

Perintö- tai lahjaverosta jätetään verovelvollisen verotoimistolle ennen verotuksen toimitamista tekemästä pyynnöstä osa maksuunpanematta, jos:

1) veronalaiseen perintöön tai lahjaan sisältyy maatila, muu yritys tai osa niistä;

2) verovelvollinen jatkaa perintönä tai lahjana saaduilla varoilla maatalouden tai maa- ja metsätalouden harjoittamista tai muuta yritystoimintaa perintönä tai lahjana saadulla maatilalla tai näin saadussa yrityksessä; ja

3) edellä 1 kohdassa tarkoitettusta maatilasta, muusta yrityksestä tai niiden osasta määrätyn perintö- tai lahjaveron suhteellinen osa koko verosta on suurempi kuin 5 000 markkaa.

Maksuunpanematta jätettävän veron osan laskemiseksi tämän lain mukaan määrätystä verosta vähennetään vero, joka perintöosuudesta tai lahjasta olisi määrättävä, jos maatalousmaa, metsä, rakennukset, rakennelmat, koneet, kalusto ja laitteet samoin kuin muuhun yritykseen kuin maatalaan kuuluvat varat arvostettaisiin verovelvollisuuden alkamista edeltäneeltä vuodelta toimitetussa varalisuusverotuksessa noudatettujen perusteiden

mukaan. Näin saatu erotus tai, jos se on suurempi kuin 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettun perintö- tai lahjaveron 5 000 markan ylimenevä osa, viimeksi mainittu määrä jätetään maksuunpanematta.

Jos maatilaa, muun yrityksen tai sen osan luovutus 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa on osittain vastikkeellinen ja vastike on enemmän kuin 50 prosenttia käyvästä arvosta, maatalaan, muuhun yritykseen tai sen osaan kohdistuva lahjaverotus jätetään kokonaan maksuunpanematta.

Jos verovelvollinen luovuttaa pääosan maatilasta, muusta yrityksestä tai sellaisen osasta, josta on myönnetty 2 tai 3 momentissa tarkoitettu huojennus, ennen kuin viisi vuotta on kulunut perintö- tai lahjaverotuksen toimituspäivästä, verovelvollisen maksettavaksi pannaan tämän pykälän nojalla maksuunpanematta jätetty vero korotettuna 20 prosentilla.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Lakia sovelletaan niihin tapauksiin, joissa verovelvollisuus on alkanut lain tultua voimaan.

Helsingissä 16 päivänä syyskuuta 1994

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Mauri Pekkarinen*

Laki

perintö- ja lahjaverolain 55 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 12 päivänä heinäkuuta 1940 annetun perintö- ja lahjaverolain (378/40) 55 §, sellaisena
 kuin se on 29 päivänä huhtikuuta 1994 annetussa laissa (318/94), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

55 §

Perintö- tai lahjaverosta jätetään verovelvollisen verotoimistolle ennen verotuksen toimitamista tekemästä pyynnöstä osa maksuunpanematta, jos:

1) veronalaiseen perintöön tai lahjaan sisältyy maatila, muu yritys tai osa niistä;

2) verovelvollinen jatkaa perintönä tai lahjana saaduilla varoilla maatalouden tai maa- ja metsätalouden harjoittamista tai muuta yritystoimintaa perintönä tai lahjana saadulla maatilalla tai näin saadussa yrityksessä; ja

3) edellä 1 kohdassa tarkoitettusta maatilasta, muusta yrityksestä tai niiden osasta määrätyn perintö- tai lahjaveron suhteellinen osa koko verosta on suurempi kuin 5 000 markkaa.

Maksuunpanematta jätettävän veron osan laskemiseksi tämän lain mukaan määrätystä verosta vähennetään vero, joka perintöosuudesta tai lahjasta olisi määrättävä, jos maatilana maatalousmaa, metsä, rakennukset, rakennelmat, koneet, kalusto ja laitteet samoin kuin muuhun yritykseen kuin maatalaan kuuluvat varat arvostettaisiin verovelvollisuuden alkamista edeltäneeltä vuodelta toimitetussa varalisuusverotuksessa noudatettujen perusteiden mukaan. Näin saatu erotus tai, jos se on suurempi kuin 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu perintö- tai lahjaveron 5 000 markan ylimenevä osa, viimeksi mainittu määrä jätetään maksuunpanematta.

Ehdotus

55 §

Perintö- tai lahjaverosta jätetään verovelvollisen verotoimistolle ennen verotuksen toimitamista tekemästä pyynnöstä osa maksuunpanematta, jos:

1) veronalaiseen perintöön tai lahjaan sisältyy maatila, muu yritys tai osa niistä;

2) verovelvollinen jatkaa perintönä tai lahjana saaduilla varoilla maatalouden tai maa- ja metsätalouden harjoittamista tai muuta yritystoimintaa perintönä tai lahjana saadulla maatilalla tai näin saadussa yrityksessä; ja

3) edellä 1 kohdassa tarkoitettusta maatilasta, muusta yrityksestä tai niiden osasta määrätyn perintö- tai lahjaveron suhteellinen osa koko verosta on suurempi kuin 5 000 markkaa.

Maksuunpanematta jätettävän veron osan laskemiseksi tämän lain mukaan määrätystä verosta vähennetään vero, joka perintöosuudesta tai lahjasta olisi määrättävä, jos maatilana maatalousmaa, metsä, rakennukset, rakennelmat, koneet, kalusto ja laitteet samoin kuin muuhun yritykseen kuin maatalaan kuuluvat varat arvostettaisiin verovelvollisuuden alkamista edeltäneeltä vuodelta toimitetussa varalisuusverotuksessa noudatettujen perusteiden mukaan. Näin saatu erotus tai, jos se on suurempi kuin 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu perintö- tai lahjaveron 5 000 markan ylimenevä osa, viimeksi mainittu määrä jätetään maksuunpanematta.

Jos maatilana, muun yrityksen tai sen osan luovutus 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa on osittain vastikkeellinen ja vastike on enemmän kuin 50 prosenttia käyvästä arvosta, maatalaan, muuhun yritykseen tai sen osaan

Voimassa oleva laki

Jos verovelvollinen luovuttaa pääosan *1 momentissa tarkoitettusta* maatilasta, muusta yrityksestä tai sellaisen osasta ennen kuin viisi vuotta on kulunut perintö- tai lahjaverotuksen toimittamispäivästä, verovelvollisen maksettavaksi pannaan tämän pykälän nojalla maksuunpanematta jätetty vero korotettuna 20 prosentilla.

Ehdotus

kohdistuva lahjavero jätetään kokonaan maksuunpanematta.

Jos verovelvollinen luovuttaa pääosan maatilasta, muusta yrityksestä tai sellaisen osasta, *josta on myönnetty 2 tai 3 momentissa tarkoitettu huojennus*, ennen kuin viisi vuotta on kulunut perintö- tai lahjaverotuksen toimittamispäivästä, verovelvollisen maksettavaksi pannaan tämän pykälän nojalla maksuunpanematta jätetty vero korotettuna 20 prosentilla.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Lakia sovelletaan niihin tapauksiin, joissa verovelvollisuus on alkanut lain tultua voimaan.
